

graficko-ukrajinského území, jež před válkou bylo pod nadvládou říší moskevské (ruské) a rakousko-uherské. Srovnávací metoda, jaké užívá autor, zavádí jej i do jiných etnografických oblastí Slovanských národů — běloruského, polského, částečně chorvatského, bulharského, litevského a sousedního Rumunsku.

Hledaje vysvětlení hospodářských směrů, autor musil se obrátiti i na významnou úlohu náboženských představ průměrného židovstva Východní Evropy, jakož i na obyčeje a místní tradice. Bera politickou činností za reflex sociálně-nacionalistické situace, zastavuje se někdy i na politice židovstva, zvláště v době světové války, revoluce a snah ukrajinského národa po samostatnosti, obrození svého státu, jakož i na snahách samotného židovstva stvořiti svůj nacionální stát v Palestině. A tak rozšiřuje autor někdy dosti zjevně rámec thematu, zůstává však při tom ekonomistou-observátorem.

O židovské otázce je mnoho psáno, řekli bychom citově, s velkou předpojatostí proti židům. Náš autor je velmi opatrný při výběru literatury a materiálu. Zásadně nechává stranou, jak je viděti z práce, literaturu takového druhu. Opírá se o věrohodnou literaturu, a využívá i svých vlastních velkých zkušeností, a, pokud jde o Podkarpatskou Rus, i vlastního anketního badání.

Máme před sebou objektivní a velmi důležitou vědeckou práci uznaného vědce, jaké ještě nebylo v světové literatuře. Zaslouhuje největší pozornosti politických, ekonomických i vědeckých činitelů, zvláště přeložení do češtiny, což vřele doporučuji. V překladu přinese velký prospěch československé veřejnosti, a vysvětlí mnoho ekonomických i politických problémů Východu Evropy.

Dr. E. K.

DMYTRO DOROŠENKO: ISTORIJA UKRAJINY (DĚJINY UKRAJINY) 1917—1923. Dva svazky. Svazek I.: „Období Ukrajinské Ústřední Rady (Doba Centralnoji Rady). Nákladem dr. O. Cjupka. Vytiskáno v tiskárně „Svoboda“ v Užhorodě. 1932. Str. 437. XXI. Cena 2,25 am. dol. — Svazek II.: „Ukrajinský hejtmanský stát 1918“ (Ukrajinska Hetmanska Deržava). Nákladem a tiskem jako první svazek. 1930. Str. 424. LXXXVI. Cena 2,25 am. dolarů.

Běží o důkladnou práci, bez níž se neobejde ani historik, ani politik, diplomat, sociolog, národohospodář a ani ten, kdo bude chtíti se zabývati všestranně dějinami Východní Evropy, světové války, velké revoluce a zvláště Ukrajiny, Ukrajinského obrození národního a politického, jakož i smutného poměru mezi Ukrajinou, Polskem a Ruskem — poměru, od jehož správného vyřízení závisí budoucnost a politická moc celého Slovanstva. Skoro tisíc stránek napsal o novějších dějinách Ukrajiny, o znovudobytí samostatnosti Ukrajinského národa autor, který svými vědeckými pracemi a politickou činností je znám nejen slovanskému světu, nýbrž i kulturnímu a politickému světu Evropy a Ameriky. Prof. Dorošenko je odborníkem ukrajinských dějin, je profesorem Karlovy a ukrajinské university a t. č. také děkanem filosofické fakulty ukrajinské university. Je členem mnoha vědeckých Společností, jak ukrajinských, tak i cizích (na př. Školy slavistických studií university v Londýně). Napsal mnoho vědeckých prací v cizích jazycích i v mateřštině, jako na př.: „Slovanský svět v minulosti a přítomnosti“ ve 3 svazcích. (Čechům je věnována kapitola ve 3. díle.) Ale kromě prací vědeckých je autor znám i svou činností politickou, zvláště z doby revoluce a ukrajinského osvobozenického boje. V době prozatímní ruské vlády (1917) byl generálním guvernérem Východní Haliče a Bukoviny, když tyto země, obydlené Ukrajinci, byly ještě obsa-

zeny ruskými vojsky. Za Ústřední Rady nezaujímal vedoucího postavení, ale doba hejtmána Skoropadského náleží docela jemu jakožto ústřední osobě, ministru zahraničí Ukrajinského státu, skutečnému tvořiteli dějin této doby. Autor pochází ze staroukrajinského rodu hejtmána Petra Dorošenka (vládl na Ukrajině 1665—1676). Proto o dílo autorovo jeví velký zájem nejen Ukrajinci, ale i cizinci. Dějiny Ukrajiny Dorošenka čtou se velice lehce a pro Čechoslováka snadně, neboť ukrajinština je nejbližší řečí Čechoslovákům a Jihoslovanům. Dílo Dorošenkovo je ilustrováno (58:45) vyobrazeními vynikajících činitelů jak cizích tak i ukrajinských (Hlavy států, diplomatický sbor, ministři, vyšší úředníci, politikové, generalita a admirálita atd.) Oba svazky obsahují v dodatcích velmi důležité dokumenty, jež charakterisují politickou i právní situaci Ukrajiny, jak vnitřní, tak i mezinárodní (První uznání Ukrajiny de jure Francií a Velkou Britanií, státní smlouvy s jinými státy, universály Centrální Rady a hejtmána a mnoho jiných).

Dílo prof. Dorošenka lze hodnotiti jako první pokus o systematické napsání nejnovějších dějin Ukrajiny, o výklad doby znovudobytí ukrajinské samostatnosti. Není to dílo čistě historické, neboť je psáno v emigraci, kde není všech pramenů, a také doposud nebyly uveřejněny paměti tvůrců této doby. Ale nelze říci, že dílo je objektivní, jak by měly být politické dějiny, když sám autor byl tvořitelem těchto dějin a aktivním politikem, zvláště v době hejtmánštiny. Sám autor v úvodu ke druhému svazku hodnotí své dílo jako subjektivní. Velmi nutno litovati, že autor pomínil mnoho již uveřejněného materiálu, zvláště o době Skoropadského, a že velmi subjektivně ocenil tuto dobu, což je na újmu jeho jinak důkladné práce.

Své Dějiny Ukrajiny začíná prof. Dorošenko v prvním svazku vyhlášením světové války. Podává čtenáři politické, národnostní, sociální, kulturní ideje ukrajinských inteligentních kruhů, politických stran, politických a kulturních organizací jak na Velké Ukrajině pod Ruskem, tak i v Západní pod Rakousko-Uherskem. Dále podává myšlenky ukrajinských politických emigrantů před světovou válkou, roztroušených po celé Evropě a Americe. V dalších částech probírá ukrajinské národní hnutí od počátku revoluce, založení prvního ukrajinského prozatímního parlamentu „Centrální Rady“, jeho organizaci a prohlášení autonomie Ukrajiny, dále poměr mezi Ukrajinou a prozatímní ruskou vládou.

V částech V. a VI. probírá autor podrobně vznik a organizaci první ukrajinské vlády, generálního sekretariátu, jeho napínavý poměr k prozatímní vládě a pak konflikt, který vedl k otevřenému boji. V dalších částech jedná o projevené vůli ukrajinského národa, prohlášení samostatnosti Ukrajinské národní republiky, o válce s bolševiky, prvním uznání de jure a de facto Ukrajiny Francií (vyslanec generál Taboois) a Velkou Britanií (vyslanec Picton Bagge) a jinými státy. Pak přichází nešťastný mír uzavřený v Brestu Litevském. V poslední části podává autor organizaci vojenské moci, a pak končí první svazek vylíčením poměrů ve Východní Haliči a Bukovině r. 1917 okupované ruskými vojsky.

Druhý svazek (Ukrajinska Heťmanska Deržava 1918) začíná přípravou státního převratu proti Ústřední Radě generálem Skoropadským, podává stručnou biografii Skoropadského a celého jeho rodu, líčí samotný převrat 29. dubna r. 1918, k němuž přispěli také Němci v Ukrajině. Končí vydáním universálu Skoropadským 14. listopadu, v němž S. prohlašoval federaci s budoucím Ruskem. Jelikož se o úmyslech Skoropadského vědělo již dříve, vyhlásil Nacionální Svaz (sdružení skoro všech stran a jiných organizací)

téhož 14. listopadu všenárodní povstání a boj proti diktatuře Skoropadského a německo-rakousko-uherské okupaci Ukrajiny, čímž byla zase obnovena republika. V čele povstání stálo direktorium (pět členů: Petljura, Vynničenko, Švec, Makarenko a Andrijevskej, poslední tři jsou nyní v Praze). Druhý svazek je napsán velice příznivě pro Skoropadského. Je žádoucí, aby autor zpracoval další dobu, dobu direktoria, a vysvětlil další události na Ukrajině, o níž se právě dnes jedná v zákulisí světové diplomacie a politiky a která se stává ožehavým problémem mezinárodním a zvláště slovanským. Dr. E. K.

Dr. EMIL SOBOTA: JAZYKOVÉ PRÁVO V EVROPSKÝCH STÁTECH. Knihovny „Národnostní otázky“ svazek 3. Vyšlo v nakladatelství „Orbis“ v Praze. Praha 1934, stran 94 za 15 Kč.

Československá společnost pro studium národnostních otázek v Praze chápe své poslání velmi vážně, jak o tom svědčí mimo jiné i její činnost publikační. K dosud vydaným svazčkům své knihovny „Národnostní otázky“: prof. dr. Zd. Peška „Kulturní samospráva národních menšin“ a Josef Chmelař „Evropské menšiny ve svých organizacích“ přiřazuje v krátkém časovém intervalu uvedenou práci Sobotovu, již dlužno vítati jak v zájmu informativním tak i v zájmu defenzivním proti neoprávněným nebo aspoň přehnaným často jazykovým požadavkům té které národnostní menšiny ve státě a její jazykové politice na foru mezinárodním.

Podle dr. Soboty bývá jazykové právo států obývaných více nežli jednou národnostní skupinou, nejpropracovanější částí celé soustavy jejich národnostně právních norem. Možno to vysvětliti hlavně tím, že jazykový vztah je prvotním a nejstarším projevem národnostní rozmanitosti, tedy prvorozeností jazykového práva v oblasti všeho národnostního práva vůbec, vedle toho i samou povahou jazykového práva, jež vede nutně k tomu, aby bylo širě propracované a tudíž rozsáhlejší jiné látky. Jazykový styk znamená tisíce a tisíce možných situací a vztahů, jež postihnouti v typické formy, podléhající normě, jest úkol krajně složitý a obsáhlý. Při jeho konkrétním řešení v jazykových soustavách evropských národnostně složených států jeví se nám dvojí principiální protiklad: zásada jazykové rovnosti na rozdíl od přednosti jazyků jedněch nad jinými a zásada jazykového separatismu (zásada teritoriální) proti zásadě jazykového smíšení (personální). Na principu přednostním je založeno zvláště takové jazykové právo, které buduje jen pro jediný či jen pro některé z jazyků postavení řeči státní. Na principu teritoriálním, principu separatismu jsou budovány jazykové právní soustavy, jež se snaží sídliště jednotlivých národnostních skupin ve státě navzájem oddělit, ale uvnitř těchto sídlišť nesnaží se usnadnit jazykové styky příslušníků různých skupin navzájem a s orgány veřejné moci, nýbrž donucují příslušníky jiného jazyka nežli jaký v dotyčné oblasti jazykové převládá, aby se přizpůsobili. Snaha pak soustav, jejichž základem je princip personality, promíšenosti, nese se k tomu, aby hověly jazykové promíšenosti, aby co nejvíce usnadňovaly jazykový styk a poskytly jinojazyčné menšině i tam, kde žije jen v řídké diaspoře, právo užívatí svého jazyka vůči veřejným orgánům i ve styku mezi obyvatelstvem.

Probrav jazykové právo v jednotlivých evropských státech ukazuje autor, že se tu setkáváme s jazykově právními systémy, jež velmi vycházejí vstříc zásadě rovnoprávnosti a jež při tom činí zadost zásadě teritoriality (Švýcarsko) nebo personality (Finsko s výjimkou Alandských ostrovů), nebo obě tyto zásady prostorově kombinují uskutečňující v jistém prostoru tu, jinde onu (Belgie); že jiné soustavy jazykového práva